

Cas singular, país plural

Avegades la intel·ligència ens impedeix ser llestos. Altres vegades és a l'inrevés, voler ser llestos ens impedeix ser intel·ligents. D'una banda, voler tenir anàlisis solvents fins al darrer detall abans de prendre decisions pot impedir que actuem en el moment més adequat. D'altra banda, tractar d'aconseguir objectius de manera ràpida pot representar un obstacle tant per analitzar bé els principals factors de la realitat com per aconseguir els objectius més importants. Les bases legitimadores de les democràcies evolucionen amb el temps. Sempre resten obertes al seu refinament moral i institucional. El procés polític de Catalunya per a l'establiment d'un nou Estat democràtic és un cas força singular a l'Europa continental de la segona postguerra.

En primer lloc, es tracta d'un fenomen del qual no hi ha cap precedent empíric que pugui prendre's com a referència. Les secessions dels països de l'est europeu s'han produït en circumstàncies molt diferents. Certament, en els últims 25 anys, de tres estats avui desapareguts (URSS, Txecoslovàquia i Iugoslàvia) s'ha passat a un conjunt de 24 estats nous. Tanmateix, es tracta de processos esdevinguts quan un imperi, el soviètic, col·lapsa a partir del 1989. Acabada la Primera Guerra Mundial va passar una cosa similar després de l'esfondrament dels imperis austro-hongarès i otomà.

Hi ha hagut algunes independències a Europa des del 1945, com Islàndia, però una conclusió de les anàlisis de política comparada és que cal tractar el cas de les illes de manera diferenciada dels casos continentals, ja que presenten dinàmiques polítiques diferenciades.

El cas de Noruega quan es va separar de Suècia a través d'un referèndum a principis del segle XX (1904-1905) és potser el precedent democràtic més proper al cas de Catalunya, però els moments són molt distanciat i ni les democràcies, ni les relacions europees, ni les relacions internacionals no s'assemblen a les d'aquell

període. El cas escocès podia haver-se convertit en referència, tot i fer-se d'acord amb el poder central del Regne Unit –un element oposat al cas espanyol que evidencia la diferència de nivell democràtic dels dos estats en el moment de resoldre un tema que expressa una “diversitat profunda”–. Però els ciutadans escocesos van rebutjar la independència.

Es poden extreure alguns elements d'al-

un nacionalisme uniformista, tant en la dreta que surt de l'autoritarisme (PP) com en l'esquerra jacobina (PSOE). Tot indica que els nous partits (Podem i C's) comparteixen igual matriu de nacionalisme espanyol. Les institucions i societat catalanes han d'estar preparades per donar resposta interna i internacional a les previsible accions de l'Estat.

Tanmateix, el canvi de mentalitat de bona part de la població catalana és avui profund. Es aquí per quedar-se. No està canviant només el panorama de partits, sinó també les idees i les actituds de la ciutadania (amb tot el seu pluralisme intern). Un gran nombre de ciutadans ha dit “prou” a diverses coses alhora: a la permanent manca de reconeixement del pluralisme nacional, a la manca de poder real de decisió de les institucions catalanes, al tracte econòmic i fiscal desigualitari, a la marginació d'inversions i infraestructures, al menyspreu a la llengua del país, a les constants agressions recentralitzadores de les ja en si minses competències pròpies (pèssimament protegides per un TC més polític que jurídic i que actua habitualment com a “corre, ve y dile” del poder central), a les actituds arrogants del nacionalisme espanyol, a la manca de pes en política europea i internacional, a l'incompliment dels acords... La independència ha esdevingut una proposta cada vegada més racional i més raonable.

Un tema d'aquesta importància no es pot resoldre bé si no es defineix bé. I l'Estat i els partits espanyols són molt obtusos i resistent a canviar el marc mental que els impedeix definir bé el problema de fons. El pluralisme nacional els va gran. No cap en els estrets marges conceptuals que han heretat a través de moltes generacions en els darrers segles. Les cultures polítiques heretades, quan són hegemòniques, són molt resilient a canvi. L'Estat pot reprimir, pot actuar autoritàriament des de les seves institucions en contra de la voluntat de la majoria de la societat catalana, però serà inevitable que la seva legitimitat segueixi degradant-se. La ciutadania de Catalunya i el marc internacional acabaran sent les referències clau. No sabem quan, però ho seran. ●

MESEGUER

tres casos comparats però, en conjunt, el cas de Catalunya suposa un cas singular.

En segon lloc, a ningú se li oculten les previsible respostes que emprarà l'Estat per tractar d'impedir la independència de Catalunya, sigui quin sigui el suport que mostrin els ciutadans catalans sobre la qüestió. L'Estat emprarà tots els recursos polítics, jurídics, econòmics, internacionals i mediàtics per oposar-se a la voluntat del ciutadans si aquesta última és contrària als interessos de l'Estat. En aquest àmbit, el pacte a Espanya no es llegeix com el refinament d'una democràcia vinculada a la voluntat dels ciutadans d'una realitat plurinacional, sinó com a mostra de debilitat per uns partits i institucions que defensen